

DE 7-DAGEN UITGAVEN VAN LITOUWEN

Jan Kaptein

Het uitgavenbeleid van sommige landen geeft wel vaker aanleiding tot kritisch commentaar. In 1932 startte Litouwen met de uitgave van een aantal series, die toen ook veel commentaar uitlokten.

Onder de beruchte –en later veroordeelde– postmeester-generaal Sruoga werden vanaf 1932 16 series uitgegeven ten gunste van het kinderfonds ‘Lietuvos vaiko’, het Litouwse Kind. De zegels waren maar 7 dagen geldig, vandaar de aanduiding ‘7-dagen uitgaven’.

Deze beperking tot 7 dagen was niet het enige punt van kritiek: klanten mochten alleen complete series aanschaffen en de meest gebruikte waarde – 30 cent- ontbrak.

Adolfas Sruoga

Adolfas Sruoga (1887-1941) werd in 1918 assistent-stafchef van de Litouwse Post. Voor verzamelaars is hij ook bekend: hij liet de ‘Marijampolė-drukken’ maken, geen vervalsingen, maar nadrukken van de 1^e en 2^e Kaunas-uitgifte.

In de periode 1927-1933 was hij directeur van de Litouwse Post. In 1935 werd hij tot 15 jaar veroordeeld voor de handel in valse zegels. De schade voor de staat was LTL 2.860.000. Er kon niet bewezen worden waar de zegels gedrukt werden, mogelijk in zijn eigen drukkerij. Sruoga verzamelde zelf ook: zijn collectie werd geschat op een waarde van een miljoen Litas, toen een enorm bedrag. Al zijn goederen werden in 1935 in beslag genomen. In 1941 werd hij gedeporteerd naar Inta (Komi), waar hij dat jaar ook stierf.

Kalenik Lissiuk

De postmeester-generaal sloot 6-5-1932 een akkoord met het kinderfonds: de drukkosten waren voor rekening van het kinderfonds (**lit. 1**). Ook moest er 10.000 Litas aan de posterijen betaald worden. Het kinderfonds sloot weer een overeenkomst met Lissiuk, waarbij de kosten (drukkosten en 10.000 Litas)

Afb. 2 (Met toestemming van de verkoper www.philartena.de)
Brief van Klaipėda naar Riga.

door Lissiuk betaald werden. Verder kreeg de vereniging 37.500 Litas na de uitgave van elke serie. Daar stond wel wat tegenover: Lissiuk kreeg de niet-verkochte zegels. En had 2 miljoen winst.

Het is niet duidelijk of het initiatief van deze constructie uitging van het kinderfonds of van Lissiuk.

K. Lissiuk was vanuit Oekraïne naar de Verenigde Staten geëmigreerd en startte daar een postzegelhandel, K. Lissiuk Philatelic Co.

Dezelfde constructie zien we bij de uitgave van de zegels voor de Letse Afrika-Vlucht (**lit. 2**). Nikolajs Jākimovs heeft in archieven de nodige informatie gevonden. De zegels met de opdruk ‘LATVIJA-AFRIKA 1933’ werden besteld door de ‘Letse Vereniging ter Bevordering van de

Luchtvaart’. Er werden 22.150 zegels besteld en de Staatdrukkerij rekende hiervoor 585 Lats.

De vlucht zou gaan naar Gambia in West-Afrika, waar de hertog van Koerland in 1651 zijn eerste kolonie vestigde. Er werden hier drie forten gebouwd. Met de Noordse Oorlog (1655) gingen de Koerse koloniën verloren. Gambia werd vanaf 4 februari 1659 bezet door Nederland en na 1661 door de Engelsen. In 1664 droeg Koerland zijn bezittingen in de Gambia over aan Engeland.

De Vereniging ter Bevordering van de Luchtvaart droeg alle rechten over aan de vlieger Nikolajs Pulīnš, die samen met R. Celms de vlucht zou uitvoeren. De kosten (nominale waarde en drukkosten) gingen ook naar Nikolajs Pulīnš.

In de bijlage van deze overeenkomst

(3 mei 1933) werden alle rechten en kosten overgedragen aan ‘de Amerikaanse staatsburger de heer Kalenik Lissiuik’. Hoeveel geld Nikolajs Puliniš met deze overeenkomst heeft ontvangen is niet bekend. Het vliegtuig, de Gambia, stortte in Neustettin (in het toenmalige Pruisen) al neer.

De stempeldata

Het is duidelijk dat de zegels ongebruikt goed te vinden zijn, maar gebruikt heel lastig. De stempeldatum moet binnen de week van geldigheid vallen, maar dat is bij onderstaande zegel niet het geval (**afb. 1**).

Afb. 1
Mi. 317

De zegel maakt deel uit van de 1^e serie van de 7-dagenuitgaven, Mi. 316-323. Deze zegels waren geldig tussen 23 en 29 juli 1932, dus het stempel KLAIPEDA 2 .. XII 32 kan niet echt zijn.

Het stempel KLAIPEDA 2 is ook te zien op de envelop met zegels van de 2^e luchtpostuitgave, Mi. 340-347 (**afb. 2**).

Deze zegels waren geldig van 1 tot 7 december 1932. De stempeldatum, 6 XII 32, klopt dus, maar ook hier is het beschadigde stempel gebruikt. Niet in orde dus.

In het handboek staat ook een lijstje van (tot nu toe) bekende echte en terugdateerde stempels: KLAIPEDA 2 staat vermeld bij de echte stempels en bij de terugdateerde stempels (**lit. 1, p. 201**). Het stempel kwam in 1939 in particuliere handen en heeft in deze periode incomplete cirkels en met gebroken stukken. Het stempel heeft in 1932 nog volledige cirkels en is niet gebroken.

De brief naar Nederland (**afb. 3**) heeft het stempel KLAIPEDA I -8 XII 32.

1 ^e uitg.	Michel 316 - 323	Geldig 23-29 juli 1932
	Michel 324 - 331 (luchtpost)	Geldig 23-29 juli 1932
2 ^e uitg.	Michel 332 - 339	Geldig 1 - 7 december 1932
	Michel 340 - 347 (luchtpost)	Geldig 1 - 7 december 1932
3 ^e uitg.	Michel 348 - 355 (luchtpost)	Geldig 6-12 mei 1933
	Michel 356 - 363	Geldig 6-12 mei 1933
4 ^e uitg.	Michel 364 - 371	Geldig 16 - 22 september 1933
	Michel 372 - 379 (luchtpost)	Geldig 16 - 22 september 1933

Tabel 1

Afb. 3a
Brief, verzonden per luchtpost vanuit Klaipėda naar Nederland, -8 XII 32. Wel maakwerk: de complete 2^e luchtpostserie is gebruikt voor de frankering.

Afb. 3b (200 %)

Dit is een echt stempel en wordt ook in het handboek bij de echte stempels vermeld. De zegels op deze brief zijn van de 2^e uitgave, luchtpost, dus een dag te laat afgestempeld.

Overige gebruikte stempels van Klaipėda zijn KLAIPEDA-PARODA (terugdateerd), KLAIPEDA c en m (wel juist gebruikt). Hiernaast een zegel uit de 2^e serie met het stempel KLAIPEDA m (**afb. 4**). De datum is 3 XII 32 en dus juist.

Een overzicht van de geldigheid en mogelijke juiste stempeldata: **tabel 1**.

Afb. 4 (100 %)
Mi. 335 met het stempel KLAIPEDA m -3. XII. 32.
Stempel in gebruik 24.IX.32 - 19.III.35.

Hieronder nog een zegel uit de 2^e Serie (afb. 4).

Afb. 4 (100 %)
Mi. 336 met het stempel
KLAIPEDA I -6. XII. 32.
Stempel in gebruik ?..III.25 – 29.VIII.38.

Het stempel van KLAIPEDA I heeft dus een juiste datum, 6 december 1932.

Behalve de genoemde stempels van Klaipėda, worden in het handboek als juist gebruikte stempels genoemd: Alytus, Kretingalė, Kaunas gelez. C, Vilkiškis en tenslotte Kaunas centr.

De stempels van Kaunas centr. komen voor met meerdere kenletters.

Afb. 5 (100 %)
Mi. 341

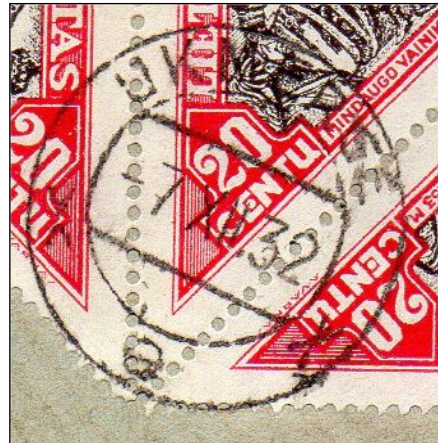
Het stempel op Mi. 341 (afb. 5) is van Kaunas centr. met kenletter h. Deze zegel is van de 2^e luchtpostserie en de datum in het stempel -4.XII.32. klopt dus.

Ook een stempel van Kaunas centr. op de zegel uit de 3^e luchtpost-serie (afb. 6). De datum -9.V.33 valt in de juiste 7 dagen, 6 tot 12 mei 1933.

Bij de terugdateerde stempels zijn hiervoor KLAIPEDA 2 en KLAIPEDA-PARODA genoemd. Dit laatste stempel is een gelegenheidsstempel, alleen gebruikt in de periode 10-17 juli 1927 en is dus altijd onjuist op de 7-dagen zegels.

Afb. 7a
Aangetekende brief binnen Ukmergė,
-7 XII .32

Afb. 7b (200 %)

Afb. 6 (100 %)
Mi. 352

Verder is een fout stempel Zarasai 26.6.33 bekend.

Er zijn ook volledig vervalste stempels gebruikt KAUNAS a (een groot stempel uit 1919) en een blauw stempel P.V. met onleesbare datum.

Hierboven een brief uit Ukmergė met zegels van de tweede luchtpostserie en het juiste stempel: -7 XII 32.

In het handboek wordt dit stempel niet genoemd bij de echte stempels. De drie gebruikte zegels –Mi. 343- hebben samen de waarde 60 centų: in de periode 15-07-1928 – 08-12-1940 het tarief voor en binnenlandse aange- tekende brief.

Zegels: echt en vals

Niet alleen de stempels zijn vaak niet in orde, maar ook de zegels moeten goed bekeken worden. Gebruikte zegels zijn meestal – met fout stempel- zelf echt. Ongebruikte zegels kunnen ook vals zijn. Jan Bisschops beschrijft in zijn artikel (**lit. 4**) de vervalsing van Mi. 348. De echte zegels hebben het juiste watermerk en zijn helderder gedrukt. Ook de tanding klopt niet: 12 ½ tot 13 ¼ in plaats van 11 ¼.

Er komen verschillende watermerken voor. De eerste zegels (Mi. 316-323) kunnen het watermerk 6 en 7 hebben, in verschillende standen. De zegels van 5 c hebben watermerk 6 horizontaal en 60 c. heeft watermerk 6 verticaal. De overige waarden hebben watermerk 7 (Gedimaszuilen) in 4 standen. De 1° luchtpostserie: 40 c en 1 Lt watermerk 6 (in 2 standen), de overige waarden watermerk 7 in verschillende standen.

Latere zegels: alle watermerk 8.

De gewone tanding van de eerste echte zegels: 14. Uitzonderingen hierop: Mi. 348 (11 ¼) en 349 (14 ¼ of 11 ¼). Latere zegels hebben tanding 14 ¼.

In Schach den Fälschungen (1938) worden de volledige vervalsingen van Mi. 340-347 besproken (**lit.3**). Hier wordt als nieuwste specialiteit van de vervalsers de goede watermerk-imitaties genoemd. Deze ‘watermerken’ werden met een vetmassa erop gedrukt.

Afbeelding 8 is wel heel duidelijk vals: op de voorzijde zijn de sporen te zien van de productie van het ‘watermerk’. Ook zijn details veel minder scherp dan de oorspronkelijke zegel.

Detail **afb. 7**
Echt

Verder is de kleur van de valse zegel wat flets.

Detail **afb. 8**
Vals

Afb. 8
(135 %)
Mi. 343

Afb. 9
(135 %)
Mi. 344

Bij de valse zegel van **afbeelding 9** zien we dezelfde kenmerken: het ‘watermerk’ deugt niet, de details zijn minder scherp/fout en de kleur is flets in vergelijking met de echte zegel (**afb. 3**).

Detail **afb. 3**
Echt

Detail **afb. 9**
Vals

Bij de valse zegel van **afbeelding 9** is ook de tanding onjuist: tanding 13 in plaats van tanding 14 bij de echte zegels.

Afbeeldingen

De afbeeldingen –met uitzondering van 1 en 2- zijn afkomstig uit de collectie van Keimpe Leenstra.

Bronnen en literatuur

Lit. 1

LITAUEN : Handbuch der Briefmarken des unabhängigen Staates 1918-1940/41
Teil 2 : Die Marken der Litas-Währung 1922-1940/41 / Martin Bechstedt. - Hamburg : Martin Bechstedt Verlag, cop. 2011. - p. 196-253

Lit. 2

De 'Afrika-vlucht' vanuit Letland / [Nikolajs Jakimovs]. - In: HBG 1990 ; 16. - p. 15-18

Lit. 3

Schach den Fälschungen / A. Schroeder. - 5. Lieferung. - 1938. - p. 16-18: Ganzfälschungen, Mi-Nr. 340-347

Lit. 4

Litouwen, Michel nr. 348 / Jan Bisschops. - In Oost Europa Filatelie 2017 ; nr. 4. - p. 4-6